

ปัญหาการขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และเจ้าหนี้อื่น ๆ และการขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย¹

วลัยลักษณ์ นิลกำแหง²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และเจ้าหนี้อื่น ๆ และการขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 10 พ.ศ. 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงที่มา แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ และเจ้าหนี้อื่น ๆ และการขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา (United States Code, Title 11 – Bankruptcy) และ (Bankruptcy Act 1978) กฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ (The Insolvency Act 1986) พบว่า ตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยบังคับให้เจ้าหนี้ต้องทราบคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ตามมาตรา 28 และเจ้าหนี้หากต้องการจะได้รับการชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์มีหน้าที่รวบรวม และจำหน่ายทรัพย์สินแทนลูกหนี้ ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 91 หน้าที่ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ประกาศโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดไม่ว่าในราชกิจจานุเบกษา หนังสือพิมพ์รายวัน หรือเว็บไซต์ของกรมบังคับคดี โดยปกติกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ เมื่อมิได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลา เจ้าหนี้จะไม่ได้ชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือการขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ก่อนล้มละลายมูลหนี้ตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยต้องเป็นมูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเท่านั้น ซึ่งตามกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย แม้มูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแต่ถ้ามูลหนี้เกิดขึ้นวันเดียวกับวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ก็ไม่ถือว่าเป็นมูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดจึงทำให้ลูกหนี้ไม่อาจขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้

เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหาการขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และเจ้าหนี้อื่น ๆ และการขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และเจ้าหนี้อื่น ๆ และการขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชมพูนุท สถิตเสมากุล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ปวีรพร เลิศธรรมเทวี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา ไชติมานนท์

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประการแรกคือ ปัญหาการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ และเจ้าหนี้อื่น ๆ

มาตรา 28 “เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โฆษณาคำสั่งนั้นในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ ในคำโฆษณานั้นให้แสดงการขอให้ล้มละลาย วันที่ศาลมีคำสั่ง ชื่อ ตำบลที่อยู่ และอาชีพของลูกหนี้

ในคำโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนั้น ให้แจ้งกำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเสนอคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย”

มาตรา 148/1 “ในกรณีที่บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โฆษณาคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล หรือประกาศหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในหนังสือพิมพ์รายวัน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจโฆษณาทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์สาธารณะอื่นใดแทน ตามที่อธิบดีกรมบังคับคดีประกาศกำหนดก็ได้”

การโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เป็นหน้าที่แรกของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องดำเนินการในกรณีที่ลูกหนี้ถูกศาลพิทักษ์ทรัพย์ และศาลได้แจ้งคำสั่งดังกล่าวให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบ ซึ่งในคำโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องแจ้งกำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ทั้งหลายยื่นคำขอรับชำระหนี้ โดยถือว่าเมื่อแจ้งกำหนดเวลาดังกล่าวให้บรรดาเจ้าหนี้ได้ทราบต้องถือว่าเจ้าหนี้ทุกคนทราบด้วย ไม่ใช่หน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะต้องแจ้งเรื่องการยื่นคำขอรับชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ทราบ ปัญหาในปัจจุบัน คือ เจ้าหนี้ หรือบุคคลภายนอกจะทราบได้อย่างไรว่ามีคำโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว จะทราบเมื่อมีการประกาศคำโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในราชกิจจานุเบกษา หรือในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับแล้ว หรือเมื่อเจ้าหนี้ หรือบุคคลภายนอกนั้นได้ทราบประกาศฉบับนั้นแล้วจริง ๆ แม้ว่าปัจจุบันจะมีประกาศอธิบดีกรมบังคับคดี เรื่อง กำหนดสื่ออิเล็กทรอนิกส์สาธารณะเพื่อโฆษณาคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล หรือประกาศหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย ตามมาตรา 148/1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2561 ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ลงโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในเว็บไซต์กรมบังคับคดี (<http://www.led.go.th>)³ ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหนี้ หรือบุคคลภายนอกก็ยังไม่สามารถทราบถึงประกาศนั้นโดยทั่วกัน จึงไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ผลคือ เจ้าหนี้ หรือบุคคลภายนอกจะไม่ได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่าจะรู้หรือไม่รู้ จะสุจริตหรือไม่สุจริต ก็ไม่ได้รับความคุ้มครองจาก

³ประกาศอธิบดีกรมบังคับคดี เรื่อง กำหนดสื่ออิเล็กทรอนิกส์สาธารณะเพื่อโฆษณาคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลหรือประกาศหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย ลงวันที่ 3 มีนาคม 2561

กฎหมายทั้งสี่⁴ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2392/2528 อีกทั้ง วันที่ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือในหนังสือพิมพ์รายวันไม่ตรงกัน ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 882/2535⁵ ได้วางบรรทัดฐานให้ถือวันโฆษณาครั้งหลังเป็นวันที่เจ้าหนี้ หรือบุคคลภายนอก ทราบคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ซึ่งตามกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีบทบัญญัติของกฎหมาย The United States of Code : Title 11 Bankruptcy Chapter 5 Subchapter 1 Section 501 ถึง Section 503 กำหนดวิธีการแจ้งเตือนเจ้าหนี้จะทำโดยวิธีการส่งจดหมายให้เจ้าหนี้แต่ละรายทราบตามแบบ Official Form 9 โดยเป็นหน้าที่ของทรัสต์ (Trustee) หรือผู้จัดการทรัพย์ และตามกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ Insolvency Rule 1986 กำหนดถึงระยะเวลาให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องส่งหนังสือแจ้งให้เจ้าหนี้ทั้งหลายเท่าที่ทราบหรือเท่าที่ปรากฏรายชื่อในบัญชีเจ้าหนี้ เพื่อให้ทราบถึงกำหนดเวลายื่นคำขอพิสูจน์หนี้ พร้อมทั้งส่งคำขอพิสูจน์หนี้ไปพร้อมกับหนังสือแจ้งดังกล่าวด้วย

ประการที่สอง ปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาลในการสั่งอนุญาตให้ขยายเวลาขอรับชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ มาตรา 91/1 “ถ้าเจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 91 วรรคหนึ่ง ให้เจ้าหนี้มีคำขอโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลว่าเจ้าหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอรับชำระหนี้และแสดงถึงเหตุสุดวิสัยที่ตนไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทันภายในกำหนดเวลา เมื่อศาลเห็นว่ากรณีเป็นเหตุสุดวิสัยและมีเหตุผลอันสมควรที่จะให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้นั้นยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้เฉพาะทรัพย์สินที่มีอยู่ภายหลังการแบ่งทรัพย์สินก่อนที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ทั้งนี้ ไม่กระทบถึงการใดที่ศาลเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว”

การพิจารณาเหตุสุดวิสัยและเหตุผลสำหรับศาลที่จะขยายระยะเวลาการขอรับชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลา ปรากฏว่าในทางปฏิบัติบรรดาเจ้าหนี้ผู้ร้องมักไม่ได้รับอนุญาตด้วยเหตุผลการวินิจฉัยของศาลแตกต่างกันไปในแต่ละคดี และมาตรา 91/1 ยังมีเงื่อนไขที่เพิ่มภาระการพิสูจน์ของเจ้าหนี้หลายขั้นตอน และเงื่อนไขการพิสูจน์ก็จำกัดเฉพาะบางกรณีเท่านั้นเป็นการยากที่จะเข้าใจและพิสูจน์ให้ได้ความจริง เหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทันภายในกำหนดเวลา มีความหมายแตกต่างจากเงื่อนไขการขอขยายระยะเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 ประกอบพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. 2542

⁴ กนก จุลมนต์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติสภา, 2566), หน้า 172.

⁵ กนก จุลมนต์, เรื่องเดิม, หน้า 171.

มาตรา 14 เพราะเหตุสุดวิสัยกรณีหลัง เป็นเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาได้ทันภายในกำหนด⁶ เจ้าหนี้ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการทางกฎหมาย เช่น กรณีลูกหนี้เปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนนามสกุล เมื่อถูกฟ้องล้มละลายและศาลมีคำสั่งพิทักษ์เด็ดขาดในชื่อเดิม นามสกุลเดิม เจ้าหนี้ที่มาค้าขายภายหลังไม่รู้ เพราะเจ้าหนี้กลุ่มเดิมเป็นคนฟ้อง มีการโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในชื่อเดิม ปัญหาเจ้าหนี้ที่ไม่ทราบจะมาขอขยายระยะเวลาขอรับชำระหนี้ได้หรือไม่ ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับมีเพียงคำพิพากษาศาลฎีกาให้ถือว่าเป็นพฤติการณ์พิเศษที่เจ้าหนี้อาจขอขยายระยะเวลาได้เท่านั้น ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5945/2538⁷ แม้ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2558 เพิ่มเติมมาตรา 91/1 ให้เจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ได้ทันภายในกำหนดเวลา มีคำขอโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลว่าเจ้าหนี้ประสงค์จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ และแสดงถึงเหตุสุดวิสัยที่ตนไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ เมื่อศาลเห็นว่ากรณีเป็นเหตุสุดวิสัยและมีเหตุผลอันสมควรที่จะให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ แต่เหตุสุดวิสัยและมีเหตุผลอันสมควรเป็นดุลพินิจของศาลเท่านั้น จึงควรมีมาตรการควบคุมถึงเหตุสุดวิสัยและมีเหตุผลอันสมควรที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อลดความเคร่งครัดของเงื่อนไขอันเป็นองค์ประกอบของการอนุญาตให้เจ้าหนี้ยื่นขอรับชำระหนี้ต่อศาล และกำหนดเงื่อนไขเพียงประการเดียวคือ เปลี่ยนจากเหตุสุดวิสัยเป็นเหตุอย่างอื่นแทน หรืออาจเพิ่มเติมคำนียามของเหตุสุดวิสัยในมาตรา 6 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการตีความโดยต้องเทียบกับกฎหมายอื่น ส่งผลให้ศาลมีรอบดุลพินิจในการตีความที่กว้างยิ่งขึ้น และเจ้าหนี้จะได้รับอนุญาตขยายระยะเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้มากยิ่งขึ้นด้วย

ประการที่สาม ปัญหาการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการขยายกำหนดเวลาขอรับชำระหนี้

มาตรา 91 วรรคหนึ่ง “เจ้าหนี้ซึ่งจะขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายจะเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายกำหนดเวลาให้อีกได้ไม่เกินสองเดือน”

สำหรับระยะเวลาในการขอรับชำระหนี้คดีล้มละลายกำหนดให้เจ้าหนี้ต้องยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือนนับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เจ้าหนี้ไม่สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ทัน เพราะกฎหมายไม่เอื้อให้เจ้าหนี้อื่นได้ทราบถึงการฟ้องดำเนินคดีล้มละลาย โดยกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีการแจ้งให้เจ้าหนี้ทุกรายทราบและให้มายื่นคำขอพิสูจน์หนี้โดยให้ลูกหนี้มาแจ้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ว่า มีเจ้าหนี้ที่ราย ที่ไหนบ้าง เมื่อเจ้าพนักงาน

⁶ ดนัยภัทร์ ผลศรีนาค, ปัญหาเกี่ยวกับการร้องขออนุญาตยื่นคำขอรับชำระหนี้เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 91/1, (แผนกคดีล้มละลายในศาลฎีกา, 2559)

⁷ กนก จุลมนต์, เรื่องเดิม, หน้า 173-174.

พิทักษ์ทรัพย์ได้รับข้อมูลแล้ว จึงส่งหนังสือบอกกล่าวไปแจ้งเจ้าหนี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกาลูกหนี้ต้องแจ้งรายละเอียดให้ครบ หากแจ้งไม่ครบจะถือว่ามีความผิดตามกฎหมายอาญา และเสียประโยชน์จากการช่วยเหลือทางกฎหมายเพราะถือว่าบุคคลนั้นไม่สุจริต ส่วนในประเทศอังกฤษ เมื่อครบกำหนดการประกาศแล้ว หากเจ้าหนี้ไม่ยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ก็ไม่ตัดสิทธิ แต่จะเสียสิทธิที่จะได้รับส่วนแบ่งจากทรัพย์ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวบรวมมาได้ก่อน ปัญหาคือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะใช้ดุลพินิจอย่างไรที่จะขยายระยะเวลาการขอรับชำระหนี้ได้ เนื่องจากบทบัญญัติในกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขยายระยะเวลาให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ออกไปเกินกว่า 2 เดือน จะมีได้กรณีเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักร ไม่มีเหตุขยายระยะเวลายื่นคำขอรับชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ในราชอาณาจักร

ประการที่สี่ ปัญหามูลหนี้ที่จะขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้ต้องเป็นมูลหนี้ที่เกิดก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

มาตรา 56 “การประนอมหนี้ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับและศาลเห็นชอบด้วยแล้ว ผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระได้...”

โดยคำว่า “หนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้” ให้ดูจากวันเกิดมูลหนี้ขึ้น โดยมูลหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ต้องเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา 94 การที่มูลหนี้จะต้องเกิดก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เนื่องจากถ้าศาลยังไม่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ลูกหนี้ยังคงมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนเองอยู่ นิติกรรมที่ลูกหนี้ทำไปมีผลสมบูรณ์ แต่ถ้าศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้วนั้น ลูกหนี้หมดอำนาจในการจัดการทรัพย์สินตามมาตรา 24 นั้นนั้นมีผลเป็นโมฆะ เจ้าหนี้จึงไม่อาจนำหนี้ที่เป็นโมฆะมายื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ กรณีหากทำนิติกรรมช่วงเช้า พอตกบ่ายศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 2968/2522⁸ ว่าแม้ทำนิติกรรมช่วงเช้านั้นก็ได้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ แต่นั้นเกิดขึ้นวันเดียวกันกับวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หนี้ที่เกิดขึ้นในช่วงเช้าจึงไม่สามารถยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ แต่สำหรับประเทศอังกฤษในส่วนกฎหมายล้มละลายบัญญัติว่าหนี้ไม่ว่าจะเกิดขึ้นก่อนหรือขณะที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์นั้นนั้นเอามา

ยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ได้ ซึ่งกฎหมายล้มละลายของไทยมีบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจน ทำให้หนี้ที่จะนำมาแบ่งเฉลี่ยทรัพย์สินให้กับเจ้าหนี้ลดลงไปด้วย

ดังนั้นแล้วเพื่อให้การขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ และเจ้าหนี้อื่น ๆ และการขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายของลูกหนี้ในคดีล้มละลายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด สะดวก รวดเร็ว ตามเจตนารมณ์

⁸ ธีรทัต เจริญวงศ์, คำบรรยายสำนักอบรมกฎหมายนิติบัณฑิตไทย, วิชากฎหมายล้มละลาย สมัยที่ 76 ภาค 2

ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 10 พ.ศ. 2561 ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายของเจ้าหนี้เป็นผู้เป็นโจทก์ และเจ้าหนี้อื่น ๆ ผู้ศึกษาเห็นว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 148/1 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่ต้องแจ้งคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เป็นหนังสือให้เจ้าหนี้ทั้งหลายทราบคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เพื่อไม่ก่อภาระหน้าที่ของเจ้าหนี้ทั้งหลายที่จะต้องนำสืบหักล้างในภายหลัง ดังเช่นกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายล้มละลายของประเทศอังกฤษ ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ หรือทรัสต์ เมื่อเทียบกับกฎหมายล้มละลายของประเทศไทย คือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ มีหน้าที่ต้องแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือ หรือส่งจดหมายไปยังเจ้าหนี้ทุกรายเพื่อทราบและยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ได้ทันภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

2. ปัญหาการใช้ดุลพินิจของศาลในการสั่งอนุญาตให้ขยายเวลาขอรับชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าสมควรให้ปรับปรุงบทบัญญัติมาตรา 91/1 คือ กำหนดให้กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายในส่วนของการยื่นคำร้องตามมาตรา 91/1 ให้เริ่มกระทำต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ โดยถ้าเจ้าหนี้ที่ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 91 วรรคหนึ่ง ให้เจ้าหนี้มีคำขอโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แทนการกำหนดให้ยื่นต่อศาลตามเดิม เนื่องจากตามมาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้พิจารณาสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้

3. ปัญหาด้านการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการขยายกำหนดเวลาขอรับชำระหนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 91 ให้สามารถขยายระยะเวลาการยื่นคำขอรับชำระหนี้สำหรับเจ้าหนี้ในราชอาณาจักรมากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับระยะเวลาการยื่นคำขอรับชำระหนี้ หรือยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ของกฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนดให้เจ้าหนี้มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในมูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนหรือขณะที่ศาลมีคำสั่งให้ชำระรวมถึงหนี้ที่มีเงื่อนไข หนี้ที่ยังไม่แน่นอน หนี้ในอนาคตและหนี้ที่มีค่าต่อสู้ และระยะเวลาการขอรับชำระหนี้ คือ 90 วันนับแต่วันนัดกำหนดประชุมเจ้าหนี้ แต่ถ้าเป็นหนี้ตามคำพิพากษาหรือต้องรอคำพิพากษายกฟ้องยื่นภายใน 30 วันนับคำพิพากษาถึงที่สุด โดยสามารถยื่นล่าช้าได้แต่ต้องมีเหตุผล เมื่อยื่นล่าช้าจะได้รับชำระหนี้หลังจากเจ้าหนี้รายอื่นที่ยื่นภายในกำหนด ส่วนกฎหมายล้มละลายของประเทศไทยไม่ได้กำหนดระยะเวลาการยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ไว้แน่นอนตายตัวก็เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้จัดการทรัพย์ (Trustee) มีดุลพินิจในการกำหนดเวลาให้เจ้าหนี้ยื่นคำขอพิสูจน์หนี้ได้ตามความจำเป็นและตามเหมาะสมของคดีแต่ละคดี⁹

⁹กรมบังคับคดี, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการยกระดับการบังคับคดีล้มละลายให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล, (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รองศาสตราจารย์ สหธน รัตนไพจิตร และคณะผู้วิจัย, มกราคม 2559)

4. ปัญหาด้านมูลหนี้ที่จะขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้ต้องเป็นมูลหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ผู้ศึกษาเห็นว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 56 การประนอมหนี้ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับและศาลเห็นชอบด้วยแล้ว ผู้กมคเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระได้ไม่ว่าหนี้้นั้นเกิดขึ้นก่อนหรือขณะที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

เอกสารอ้างอิง

กนก จุลมนต์.คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย.พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติสภา,2566

กรมบังคับคดี.รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการยกระดับการบังคับคดีล้มละลายให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รองศาสตราจารย์ สหชน รัตนไพจิตร และคณะผู้วิจัย, มกราคม 2559

दनัยภัทร์ ผลศรีนาค.ปัญหาเกี่ยวกับการร้องขออนุญาตยื่นคำขอรับชำระหนี้เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 91/1. แผนกคดีล้มละลายในศาลฎีกา ,2559

ธีรทัต เจริญวงศ์.คำบรรยายสำนักอบรมกฎหมายเนติบัณฑิตไทย.วิชากฎหมายล้มละลาย สมัยที่ 76 ภาค 2 ประกาศอธิบดีกรมบังคับคดี เรื่อง กำหนดสื่ออิเล็กทรอนิกส์สาธารณะเพื่อโฆษณาคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลหรือประกาศหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย, 2561

Insolvency Rule 1986

The United States of Code : Title 11 Bankruptcy Chapter 5 Subchapter 1 Section 501 ถึง Section 503